

BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA W RACIBORZU (skrótowa wersja monografii biblioteki opracowanej z okazji jubileuszu 55-lecia biblioteki)

Agata Śliwicka, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach, Filia w Raciborzu

Opublikowano 27.05.2006

Biblioteka Pedagogiczna w Raciborzu istnieje 55 lat. Została powołana do życia w 1951 roku. Za datę otwarcia biblioteki uważa się dzień 2 maja 1951 r. bowiem dzień ten został odnotowany pierwszym wpisem do księgi inwentarzowej. Biblioteka nosiła wówczas nazwę Biblioteka Pedagogiczna przy Inspektoracie Oświaty w Raciborzu.

Zalążkiem jej było kilkaset pozycji książkowych, a dokładnie 590 woluminów. Mieściła się w jednym z pomieszczeń budynku Urzędu Wodnego w Raciborzu przy ulicy Kasprowicza 12. W roku 1957 Ministerstwo Oświaty wydało instrukcję w sprawie organizacji pedagogicznych bibliotek powiatowych, według której opiekę merytoryczną ma sprawować Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, natomiast wszelkie wydatki związane z funkcjonowaniem placówki, jak też odpowiedni lokal, winien zapewnić Wydział Oświaty Powiatowej Rady Narodowej. W myśl tejże instrukcji w 1957 roku placówka zmieniła nazwę na Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna w Raciborzu i przeszła pod nadzór Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Opolu. W roku 1957 biblioteka wzbogaciła się o księgozbiór powiatowej biblioteki Związku Nauczycielstwa Polskiego w Raciborzu. Do końca 1958 roku biblioteka posiadała zbiór liczący 249 5 egzemplarzy.

Od powstania w 1951 roku do roku 1968 raciborska biblioteka mieściła się w budynku Urzędu Wodnego w Raciborzu przy ulicy Kasprowicza 12, w bardzo małej salce. W 1968 roku Urząd Wodny zażądał zwolnienia pomieszczenia zajmowanego przez bibliotekę, które i tak było za małe w stosunku do potrzeb placówki. Niestety nie było odpowiedniego lokalu, do którego można by przenieść bibliotekę. Władze miejskie Raciborza nie były zainteresowane biblioteką, a Wydział Oświaty w Raciborzu miał do dyspozycji tylko budynki podległych mu szkół. Zdecydowano więc, żeby przenieść bibliotekę do Szkoły Podstawowej nr 11 w Raciborzu, mieszczącej się przy ulicy Opawskiej.

W Szkole Podstawowej nr 11 warunki lokalowe były dużo gorsze niż poprzednio. Biblioteka została umieszczona w jednej salce lekcyjnej, słabo oświetlonej i bardzo zimnej. Zważywszy, że księgozbiór liczył już w 1969 roku ponad 14 tysięcy woluminów, było tam bardzo ciasno.

W roku 1971 zajmowane przez bibliotekę pomieszczenia były potrzebne szkole i biblioteka była kolejny raz zmuszona do zmiany lokalu, w rezultacie czego przeniesiono bibliotekę do nowo wybudowanej Szkoły Podstawowej nr 13, mieszczącej się przy ulicy Staszica. Biblioteka otrzymała na swoje potrzeby jedno pomieszczenie. Była to w historii raciborskiej księżnicy pedagogicznej lokalizacja najbardziej korzystna pod względem usytuowania lokalu, bo szkoła mieściła się w samym centrum miasta.

W roku 1973 szkole była potrzebna dodatkowa sala lekcyjna, więc bibliotekę znowu przeniesiono do budynku Wydziału Oświaty, mieszczącego się przy Placu Kościelnym. Warunki lokalowe bardzo się poprawiły, jednak usytuowanie budynku, w którym umieszczono bibliotekę było zdecydowanie peryferyjne - poza miastem, bardzo daleko od centrum. Wraz ze zmianą lokalu organ nadzorujący, czyli Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu wprowadziła nową formę pracy bibliotecznej - wyjazdy w teren tzw. "bibliobusem". Pracownik każdej z filii - również raciborskiej - raz w miesiącu wyjeżdżał z książkami do czytelników, do szkół. Inną formą pracy było prowadzenie punktów filialnych; raciborska placówka prowadziła punkt w Pietrowicach Wielkich.

W 1975 roku biblioteka z księgozbiorem liczącym ponad 23 tysiące woluminów, po raz kolejny zostaje przeniesiona do piątego już lokalu, mieszczącego się w budynku Studium Nauczycielskiego przy ulicy Słowackiego 55 i zajmuje po przeprowadzce dwa pomieszczenia. W 1975 roku nowy podział terytorialny kraju przyczynił się do zmian w bibliotekarstwie pedagogicznym. Nastąpiła reorganizacja sieci istniejących bibliotek pedagogicznych, co odzwierciedlił wydany w 1976 r. statut Pedagogicznych Bibliotek Wojewódzkich. W związku ze zlikwidowaniem powiatów i utworzeniem 49 nowych województw, istniejące powiatowe biblioteki pedagogiczne zostały przekształcone bądź w pedagogiczne biblioteki wojewódzkie

bądź w filie tych bibliotek. Z dniem 1 czerwca 1975 roku dotychczasowa Biblioteka Pedagogiczna w Raciborzu znalazła się w województwie katowickim (dotychczas należała do województwa opolskiego) i stała się od tej pory filią Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach. Aktualnie PBW w Katowicach tworzą Biblioteka macierzysta z 20 placówkami filialnymi: w Bytomiu, Będzinie, Chorzowie, Czeladzi, Dąbrowie Górniczej, Gliwicach, Jaworznie, Mysłowicach, Piekarach Śląskich, Pszczynie, Raciborzu, Rudzie Śląskiej, Rybniku, Sosnowcu, Świętochłowicach, Tarnowskich Górach, Tychach, Wodzisławiu, Zabrze i Zawierciu. Katowicką biblioteką kieruje obecnie dyrektor pani Maria Grabowska.

W 1976 roku po uzyskaniu zgody Dyrekcji Studium Nauczycielskiego w bibliotece został przeprowadzony remont, dzięki czemu placówka powiększyła się o część korytarza oraz dwa pomieszczenia po jego drugiej stronie. Zyskano dzięki temu pomieszczenia na wypożyczalnię z katalogami, oraz pomieszczenie biurowe, samodzielny pokój na opracowanie zbiorów i dokumentację biblioteki. Początkowe lata działalności działu wypożyczalni były bardzo trudne ze względu na bardzo małą powierzchnię. Przez wiele lat wypożyczalnię i czytelnię tworzyły 2 stoliki, przy których czytelnicy wypełniali rewersy, a inni korzystali ze zbiorów czytelni. Księgozbiór powiększał się bardzo dynamicznie, dokonywano zakupów nowości wydawniczych, otrzymywano dary. Księgozbiór, jakim w końcu lat 70-tych dysponowała biblioteka liczył już prawie 30 tysięcy woluminów. Dekada lat 80-tych przyniosła dalszy przyrost księgozbioru i tak w grudniu 1989 roku księgownia pedagogiczna mogła udostępniać zbiory liczące 40600 egzemplarzy. W latach 1990-1999 przybyło kolejne 5 tysięcy.

Od 1 stycznia 1999r. została wprowadzona reforma administracyjna państwa. Zgodnie z ustawą organem prowadzącym biblioteki pedagogiczne stał się samorząd województwa. W 2001 roku uzyskaliśmy dodatkowe pomieszczenie, co pozwoliło na zorganizowanie niewielkiej czytelni i powiększenie wypożyczalni. Obecnie biblioteka zajmuje 180m² powierzchni. Posiada czytelnię na 10 samodzielnych miejsc pracy, archiwum czasopism, pomieszczenie biurowe dla pracowników, wypożyczalnię z katalogami oraz magazyny na księgozbiór.

To 55-letnie trwanie, "rozrastanie się" lokalowe i materialne biblioteki księgozbioru, to praca wielu pracowników, którzy krócej lub dłużej wiązali się z biblioteką. Pierwszym pracownikiem i kierownikiem biblioteki była, nieżyjąca już, pani Zofia Koszyta. Od 1951 do 1957 roku pracowała na 1/2 etatu, a od 1957 roku raciborskiej placówce został przyznany cały etat. We wrześniu 1959 bibliotekę przejęła pani Stanisława Przybysławska, która kierowała nią do 1967 roku - do czasu przejścia na emeryturę, a później pracowała jeszcze w bibliotece do 1972 roku na 1/2 etatu. W latach 1967-1973 biblioteką kierowała i rozwijała jej działalność córka pani Stanisławy, pani Ewa Przybysławska, a biblioteka posiadała 1 i 1/2 etatu. W latach 1966-1968 w placówce zatrudniono panią Józefę Winkler, a w 1970 panią Janinę Pietrzykowską.

W roku 1973 następuje zmiana kierownictwa biblioteki, na okres jednego roku placówkę przejmuje Mieczysława Hanslikowa, a od 1 września 1974 kierowniczką zostaje Janina Cieślik (kieruje placówką do 30 czerwca 1976 roku). Od 1 września 1974 roku do 1 września 1980 roku w bibliotece zatrudniona była Jadwiga Żebrowska (przeszła na rentę inwalidzką).

W 1976 kierownictwo powierzono pani Janinie Pietrzykowskiej, która pełniła tę funkcję do roku 1984, a do roku 1999 pozostała w bibliotece na stanowisku nauczyciela-bibliotekarza. Od 1 lutego 1984 r. obowiązki kierownika filii przejmuje pani Irena Musioł i pełni je do 2001 roku.

Od 1986 roku bibliotece przybywa dodatkowy etat i obsada wynosi 5 osób: Ewa Przybysławska, Janina Pietrzykowska, Irena Musioł, Sabina Frost i Arleta Hoffmann.

W czasie długoletniej choroby pani Ireny Musioł i kilka miesięcy po Jej śmierci funkcję kierownika pełniła pani Sabina Frost.

Przez krótki czas w latach 1985-2000 w bibliotece pracowały: Grażyna Krzempek, Marzena Kurakiewicz, Jolanta Łysakowska i Bożena Landkocz.

Od 1 września 2001 roku dyrekcja PBW w Katowicach powierzyła kierownictwo raciborskiej placówki Agacie Śliwickiej. Obecnie biblioteka pracuje w obsadzie 4 nauczycieli bibliotekarzy: mgr Sabina Frost, mgr Arleta Hoffmann - Piasecka, mgr Jolanta Świątek - Gruszka, mgr Agata Śliwicka oraz pracownik obsługi p. Urszula Witeczek (wcześniej na tym stanowisku przez wiele lat pracowała pani Aniela Halfar - obecnie na emeryturze)

W swojej 55-letniej tradycji Biblioteka Pedagogiczna w Raciborzu dopracowała się pokaźnych zbiorów, rozbudowanych katalogów, wspaniałej kartoteki bibliograficznej, komputerowej bazy danych, dzięki której nasz biblioteczny warsztat informacyjny wzbogacił się o nowoczesne narzędzie służące szybkiemu i sprawnemu wyszukiwaniu informacji o zasobach. Biblioteka raciborska wspomagała wszystkie dotychczasowe procesy reform wdrażane w szkołach w ciągu ostatnich lat, wspierała postęp pedagogiczny prowadząc bogatą działalność informacyjno - dydaktyczną i kulturalną. Dzięki pracy wielu ludzi na przestrzeni lat zdobyła sobie znaczące miejsce w środowisku oświatowym Raciborza.

W ciągu 55 lat swojej działalności biblioteka zebrała ponad 47 tysięcy jednostek bibliotecznych starając się jak najpełniej zabezpieczyć potrzeby swoich czytelników. Wypożycza rocznie ponad 12 tysięcy woluminów książek i innych zbiorów bibliotecznych dla 1430 stałych czytelników (dane z 31 grudnia 2005 roku)

Czytelnicy najczęściej korzystają z literatury pedagogicznej, metodycznej, książek z dziedziny psychologii, nauk społecznych i humanistycznych.

W 2005 roku w czytelni zarejestrowano 2830 czytelników, którym udostępniono 5850 woluminów i aż 25941 egzemplarzy czasopism. Na bieżąco bibliotekarze udzielają porad bibliotecznych i bibliograficznych. Czytelnicy chętnie korzystają z bogatej kartoteki zagadnieniowej, która poszerzyła się o 45 nowych haseł i 3614 opisy.

Wśród studentów przeważają studium na Uniwersytecie Opolskim i Śląskim, ale są też studenci Uniwersytetu Jagiellońskiego i Wrocławskiego, Politechniki Śląskiej, a także Akademii Pedagogicznej z Krakowa. Duży procent naszych czytelników stanowią studenci Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej i Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych w Raciborzu.

W sytuacji, gdy nasza biblioteka nie jest w stanie zapewnić użytkownikom wszystkich potrzebnych materiałów, korzystamy z księgozbiorów innych bibliotek w formie wypożyczeń międzybibliotecznych. Ta forma cieszy się dużym zainteresowaniem. W minionym roku sprowadziliśmy dla naszych czytelników 73 egzemplarze książek z wielu krajowych bibliotek: Biblioteki Jagiellońskiej, Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego, Biblioteki Śląskiej, Biblioteki Uniwersytetu Opolskiego i bibliotek specjalistycznych np. Głównej Biblioteki Lekarskiej, biblioteki Akademii Ekonomicznej czy Akademii Rolniczej.

Biblioteka oferuje bezpłatne wypożyczenie nauczycielom zbiorów specjalnych. Jest to zbiór programów edukacyjnych z różnych dziedzin wiedzy z serii pakietów multimedialnych Powszechnej Wideoteki Edukacyjnej, przekazywane bibliotekom pedagogicznym w całym kraju przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

Corocznie biblioteka prenumeruje około 60 tytułów czasopism. Ich oferta jest modyfikowana zgodnie z oczekiwaniem czytelników oraz zmieniającą się ofertą wydawniczą na rynku periodyków. Priorytetem są czasopisma pedagogiczno-psychologiczne, z pedagogiki ogólnej i specjalnej.

Dużą wagę przywiązujemy do gromadzenia czasopism regionalnych. Aktualnie prenumerujemy: Nowiny Raciborskie, Ziemię Raciborską i Śląsk, a w naszym archiwum dostępne są numery Gazety Raciborskiej, Elektrody, Przeglądu Powiatowego, Zeszytów Raciborskich "Strzecha", Przyrody Górnego Śląska. Udostępniamy również "Almanach prowincjonalny" wydawnictwo Raciborskiego Centrum Kultury.

Przenikanie technologii informacyjnej do wszystkich ważniejszych sfer życia szkoły i oświaty w ogóle nie ominęło również naszej biblioteki. Automatyzacja procesów bibliotecznych rozpoczęła się w naszej placówce na początku 2003 roku - zakupiliśmy wtedy program LIBRA i zaczęliśmy tworzenie bazy danych. Po dość czasochłonnym wprowadzaniu danych z autopsji, w listopadzie 2005 r. retrokonwersja druków zwartych została zakończona. Od lutego 2006 r. katalog automatyczny udostępniany jest w bibliotecznej

sieci wewnętrznej, a użytkownicy mają możliwość przeglądania katalogu na miejscu w bibliotece. Dla naszych czytelników dostępny jest na razie tylko 1 komputer, który pozwala na bardzo szybkie dotarcie do poszukiwanej literatury.

Biblioteka Pedagogiczna w Raciborzu współpracuje ze środowiskiem oświatowym miasta. Do instytucji i placówek, z którymi współpracuje nasza biblioteka w lokalnym środowisku należą: szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne z Raciborza i powiatu raciborskiego; placówki oświatowo - wychowawcze (Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna); instytucje i organizacje działające na rzecz kultury i edukacji, m.in. Raciborskie Centrum Kultury.

Współpracujemy również z księgarniami i wydawnictwami (m.in. księgarnia "Sowa" w Raciborzu, Oficyna Wydawnicza "Impuls", Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne). Dzięki tym kontaktom otrzymujemy bardzo korzystny rabat przy zakupie książek

Biblioteka współpracuje ze szkołami przy organizacji konkursów: w maju 2004 r. wraz z biblioteką Gimnazjum nr 5 zorganizowaliśmy międzyszkolny plastyczny konkurs na temat "EXLIBRIS biblioteki pedagogicznej".

Zwyciężyła praca Justyny Komor - uczennicy Gimnazjum nr 2

Ponadto uczestniczymy we wspólnych szkolnych i bibliotecznych imprezach. Chętnie przyjmujemy zaproszenie na cykliczny konkurs "Bohaterowie naszych lektur", od lat bierzemy udział jako jurorzy w pracach komisji konkursowej na "Monodram czyli teatr jednego aktora". Wspólnie z dziećmi bawimy się podczas akcji "Cała Polska czyta dzieciom". W kwietniu 2005 roku z w ramach "Światowych Dni Książki i Praw Autorskich" współorganizowaliśmy wraz z Gimnazjum nr 2 imprezę czytelniczną pod nazwą "Racibórz w literaturze i sztuce" w Raciborskim Centrum Kultury.

Biblioteka współpracuje z lokalnymi mediami, które informują opinię społeczną o wydarzeniach, mających miejsce w placówce. Uczestniczy także w imprezach kulturalno-oświatowych organizowanych przez środowiska lokalne. Od kilku lat przekazujemy do lokalnej prasy "Nowiny Raciborskie" informacje o nowościach książkowych, które czytelnicy mogą śledzić w rubryce "Z bibliotecznej półki", a od maja 2005r. nawiązaliśmy współpracę z Raciborskim Portalem Internetowym, który na stronie www.raciborz.com.pl w dziale Edukacja informuje o pracy naszej placówki. Raciborska księżnica pedagogiczna w okresie minionych 55 lat podlegała wielu transformacjom, związanym głównie z przekształceniami administracyjnymi, jednak zawsze była miejscem, w którym można otrzymać interesujące książki, czasopisma oraz uzyskać fachową poradę bibliotekarską. Odegrała i nadal pełni istotną rolę w całokształcie przemian społeczno-kulturalnych w powiecie raciborskim. Dowodem tego jest zadowolenie i uznanie rzeszy czytelników, z których wielu stało się przyjaciółmi naszej biblioteki.

Biblioteka jest czynna codziennie
od poniedziałku do czwartku w godz. 9.00 - 18.00
w piątki 9.00 - 15.00
w każdą sobotę (oprócz wakacji) w godz. 9.00 - 13.00

Te 55 lat to stały wzrost czytelnictwa i wielkości naszego księgozbioru, co ilustrują poniższe tabele.

rok	zbiory
-----	--------

1960	4140
1965	8307
1970	15826
1975	24233
1980	31037
1990	41183
1995	43475
2000	45358
2002	46033
2005	47230

rok	czytelnicy
1994	869
1995	993
1996	1143
1997	1122
1998	1146
1999	1200
2000	1254
2001	1231
2002	1271
2003	1257
2004	1455
2005	1430

Z okazji jubileuszu 55-lecia działalności Biblioteki Pedagogicznej dnia 25 kwietnia 2006 r. w Sali kameralnej Raciborskiego Centrum Kultury pracownicy biblioteki zorganizowali uroczyste spotkanie w gronie osób związanych z raciborskim środowiskiem oświatowym, nauczycieli bibliotekarzy i przyjaciół biblioteki.

Wśród wielu znamienitych gości znaleźli się: Inspektor Wydziału Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego Adam Kapias, wicedyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach Elżbieta Herich, wiceprezydent Miasta Raciborza Mirosław Szypowski, pani Teresa Piasecka z Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta w Raciborzu, Prorektor ds. dątki Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej dr hab. Marian Kapica, Dyrektor Raciborskiego Centrum Kultury

Leszek Wyka, pani Maria Szymanowska przedstawiciel Śląskiego Kuratorium Oświaty Delegatury w Rybniku, a także dyrektorzy placówek oświatowych i nauczyciele bibliotekarze z wielu raciborskich szkół. Na jubileusz przybyli też emerytowani pracownicy raciborskiej księżnicy pedagogicznej.

Podczas uroczystości goście mogli wysłuchać wspaniałego wykładu dr Janusza Nowaka na temat "Miejsca książki w dobie globalizacji" oraz informacji pani Romany Piechy na temat działalności Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich. Uroczystość uświetnił występ artystyczny w wykonaniu młodzieży z Gimnazjum nr 3 przygotowany pod kierunkiem nauczycieli pani Ewy Koczwały i pana Mariusza Janickiego. Inscenizacja pt "Na plebanii w Tworkowie" o życiu ks. Augustyna Weltzla, patrona szkoły, zachwycała publiczność, a historyczna scenografia stworzyła wspaniały klimat harmonizujący z charakterem całej uroczystości. Podczas spotkania odbyła się także prezentacja i kiermasz publikacji Oficyny Wydawniczej "IMPULS" z Krakowa, a salę ozdobiły grafiki autorstwa pani Karoliny Stanieczek, asystenta w Instytucie Sztuki PWSZ w Raciborzu. Nie zabrakło też słodkiego poczęstunku, którym hojnie obdarowała nas Firma cukiernicza "Mieszko" z Raciborza.

Z okazji jubileuszu zespół pracowników opracował publikację, w której prezentuje historię biblioteki, rozwój działalności, zmiany organizacyjne oraz osiągnięcia. Publikacja zawiera informacje o zakresie usług i zbiorach biblioteki, omawia działalność informacyjno - bibliograficzną, przedstawia warsztat informacyjny placówki i formy współpracy ze środowiskiem lokalnym. Zaprezentowany powyżej materiał zawiera skróconą wersję monografii biblioteki.

